

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ
МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ: ВИВЧЕННЯ
ОСОБИСТОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ
УКРАЇНИ В 9 КЛАСІ**

Тетяна Ладиченко,

кандидатка історичних наук, професорка, завідувачка кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти історичного факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ, Україна)

Тамара Бакка,

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти історичного факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ, Україна)

Оксана Богомаз,

викладачка кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти історичного факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ, Україна)

У статті охарактеризовано підходи до формування медіакомпетентності у здобувачів освіти на уроках історії України в 9 класі в закладах загальної середньої освіти. На прикладі вивчення особистості Лесі Українки визначено методичні прийоми формування медіакомпетентності.

Ключові слова: *Леся Українка, медіа, медіакомпетентність, методика формування, здобувачі освіти.*

Approaches to the formation of media competence in students in the lessons of Ukrainian history in the 9th grade in general secondary education are described. On the example of studying the personality of Lesya Ukrainka, methodical methods of forming media competence are determined.

Key words: *Lesya Ukrainka, media, media competence, methods of formation, students..*

В умовах сучасного інформаційного суспільства однією з першорядних завдань закладів загальної середньої освіти має стати виховання грамотної, культурної особистості, здатної до адаптації в динамічно мінливому світі. В даний час медіа беруть на себе функції навчання і освіти. Вони відіграють важливу роль в житті здобувачів освіти, впливаючи як позитивно, так і негативно.

Результати освоєння основної освітньої програми з історії відображають оволодіння практичними навичками, безпосередньо пов'язані з медіакомпетентністю особистості.

У такі навички входить: використання різних способів пошуку, збору, обробки, аналізу, організації, передачі та інтерпретації інформації відповідно до комунікативних та пізнавальних завдань. Важливість формування ставлення здобувачів освіти до джерел інформації, а так само навичок адаптації до умов сучасного динамічно розвивається. У зв'язку з цим виникає потреба у формуванні медіакомпетентності здобувачів освіти на уроках історії України.

У сучасному світі термін «медіакомпетентність» не без підстав можна вважати найбільш актуальним. Його статус у багатьох визначається інформаційними умовами суспільства.

Роберт Кьюбі використовує термін «медіакомпетентність» в значенні здатності використовувати, аналізувати, оцінювати та передавати повідомлення в різних формах [1, с. 47].

Кетлін Тайнер визначає медіакомпетентність як «здатність знаходити, оцінювати та ефективно використовувати інформацію в особистій та професійній діяльності» [3, с.24]. У цьому трактуванні поняття позначає потребу у здійсненні пошуку та збору необхідної інформації, що є актуальною для веб-інформаційних технологій, що, в свою чергу, вимагає аналізу та відповідного оцінювання, тобто критичного мислення.

Зробивши аналіз визначення терміну «медіакомпетентність» ми сформуваємо своє визначення: «медіакомпетентність - це здатність і вміння знаходити, оцінювати, використовувати, аналізувати, передавати інформацію в різних видах та формах».

Джеймс Поттер визначив характеристику високого рівня медіакомпетентності:

- виділення головного меседжа медіатексту;
- аналіз: виявлення основних елементів медіатекста;
- порівняння: визначення унікальних фрагментів медіатекста;
- оцінка цінностей медіатекста або його фрагментів;
- судження на основі порівняння відповідно до визначеного критерію;
- реферування: здатність створювати короткий, ясний таточний опис медіатексту;
- узагальнення [2, с.38].

Основна мета формування медіакомпетентності здобувачів освіти під час вивчення історії України є

ціленаправленим систематизованим накопиченням позитивних кількісних та якісних змін у змісті медіакомпетентності та досягнення єдиних компонентів у цілеспрямованому спеціально організованому освітньому процесі.

Результати медіакомпетентності можна представити у виді трьох базових компонентів – інформаційного (знаннєвого), мотиваційного та діяльнісного.

Методика формування медіакомпетентності при вивчення постаті Лесі Українки на уроках історії України в 9 класі складається з комплексу знань та навичок при роботі з медіа. Методичний комплекс визначає сукупність декількох етапів, кожен з яких буде охарактеризований нижче.

Перший етап. На даному етапі обробляються знання, засновані на знайомстві з історичними даними про Лесю Українку, основними поняттями з медіатекстів про неї (фотосвітлини, презентації, відеоматеріали, кінофільми). Роль вчителя переважає над самостійною діяльністю здобувачів освіти. Діяльність вчителя за формуванням когнітивно-інформаційного та технологічних компонентів: оголошення та структурування прийомів (первинних умінь) роботи з інформацією (пошук, аналіз, порівняння, класифікація, презентації), формування навичок аналізу. Робота педагога направлена на формування мотиваційно-особистісного компонента медіакомпетентності здобувачів освіти: презентація можливостей медіа засобів у навчальній діяльності здобувачів освіти, формування інтересів до медіасередовища за допомогою включення у навчальний процес медіа засобів для ознайомлення з особистістю Лесі Українки, проведення інтерактивних занять із використанням медіа.

Робота здобувачів освіти на даному етапі перебуває у виконанні управління за формуванням способів роботи з інформацією про Лесю Українку (пошук, аналіз, порівняння та ін.), ознайомлення з медіаджерелами, презентація своїх теоретичних знань щодо історичної персоналії. Робота здобувачів освіти має репродуктивний характер, позначення з медіа та проходить разом з учителем (пошук інформації в Інтернеті, аналіз тощо). Актуальними формами роботи на даному етапі виступає: групова, індивідуальна, фронтальна. Вправи, які доречно застосувати: простий пошук біографічних даних, аналіз, порівняння Лесі Українки з іншими персоналіями даної історичної епохи, складання простого пошукового запиту в пошукових системах Інтернету, виявлення реальної достовірної інформації. Прийоми та методи, які застосовують на першому етапі: презентація, ігрові форми роботи,

словесні, оглядові, інтерактивні методи тощо. Цей етап відповідає за формування мотивів активного використання мас-медіа, що використовуються на уроках та у повсякденній житті. На цьому етапі особливо важливо і навіть необхідно вчителям показати, що мас-медіа не обмежують освітній процес, а, навпаки, допомагають розвивати ерудицію, ряд корисних навичок.

Другий етап. На цьому етапі відбувається становлення вмiлих навичок формуванням медіакомпетентності здобувачів освіти. У рамках цього етапу збільшується обсяг самостійної роботи здобувачів освіти з інформацією про Лесю Українку, яка була отримана з медіатекстів та мас-медіа, вчитель лише консультує здобувачів освіти. Вчитель не регламентує способи роботи здобувачів освіти, збільшує обсяг практичних самостійних завдань по роботі з інформацією та використанням медіа-засобів, допомагає їм у роботі. На даному етапі практична робота переважає над теоретичною, здобувачі освіти самостійно вибирають форми та способи роботи з інформацією про Лесю Українку в медіа, шукає вільне управління основною термінологією в регіонах медіа. Форми роботи, які підходять для другого етапу: групова, індивідуальна, фронтальна, парна, консультація. Використовуються більш складні завдання, орієнтовані на пошук, аналіз, порівняння інформації про Лесю Українку в медіа. Актуальні прийоми та методи: презентація, ігрові методи, словесні, оглядові, ділові ігри, інтерактивні методи, практичні методи, часткове застосування методу дистанційного навчання, коучинг, метод рефлексії та інші. Даний етап відповідає за придбання практичних знань у галузі медіа, формування вільного управління способами танавичками роботи з інформацією про Лесю Українку.

Третій етап. На цьому етапі здобувачі освіти шукають застосування отриманих знань про Лесю Українку, досягнутий рівень сформованості медіакомпетентності з даної теми під час вивчення історії України в 9 класі. Вчитель майже не допомагає вчитися, відповідає на деякі питання здобувачів освіти, допомагає у співпраці, вчитель дає умовні завдання для формування медіакомпетентності. Здобувачі ж освіти продуктивно самостійно працюють по адаптації здобутих знань про Лесю Українку із медіатекстів з мінімальною допомогою вчителя або без його допомоги, вільне управління всіма вивченими фактами з медіа та вмінням застосовувати їх не тільки в освітній діяльність, але і в повсякденному житті.

В результаті роботи запропонована методика формує медіакомпетентність в здобувачів освіти під час вивчення історії

України в 9 класі, зокрема при вивченні постаті Лесі Українки. Кожен етап в цій методиці виконує свою функцію: на першому етапі здобувачі освіти знайомляться з медіатекстами, роботою з медіаресурсами при пошуку інформації про Лесю Українку. На другому етапі, відповідно: здобувачі освіти вчаться працювати з інформацією про Лесю Українку, яку віднайшли в мас-медіа, закріплюють отримані знання, вміння, навички. Третій етап є заключним, у ньому здобувачам освіти пропонується продемонструвати вільний пошук, аналіз, порівняння та синтез інформації про постать Лесі Українки в мас-медійному середовищі. Роль вчителя на кожному етапі різна: постать педагога надзвичайно важлива для всіх трьох етапах для успішної реалізації та формування медіакомпетентності, однак якщо увагу та роль транслятора знань на першому етапі беззаперечно відводиться вчителю, то на наступних етапах, вчитель бере участь у діяльності здобувачів освіти в меншому ступені, а в ідеалі, на третьому етапі, здобувачі освіти працюють досконало самостійно, а вчитель необхідний їм лише як консультант. Використання запропонованих методик з формування медіакомпетентності дозволяє успішно реалізувати цей процес у шкільному навчанні під час вивчення постаті Лесі Українки.

Отже, медіакомпетентність – це здатність знаходити, оцінювати, аналізувати, передавати інформацію в різних видах діяльності, яка є розвитком навичок грамотної взаємодії з медіа, творчими, комунікативними можливостями, критичним мисленням, умінням повноцінного співробітництва, інтерпретацією, аналізом та оцінкою медіатекстів, навчанням різних форм самовираження за допомогою медіатехніки. Основні завдання медіакомпетентності створені для розвитку можливостей роботи з інформацією, комунікативними здібностями, критичним мисленням, навчанням, як правильно «читати» медіатексти та самовиражатись за їх допомогою..

Література

1. Kubey R. Media Literacy in the Information Age. New Brunswick;London, 1997. 484 p.
2. Potter W. J. Media Literacy. Thousand Oaks. London: Sage Publication, 1999. 423 p.
3. Tyner K. Media Literacy: New Agendas in Communication. The University of Texas, Routledge. 2010. 158 p.
4. Tyner K. Literacy in the Digital World: Teaching and Learning in the Age of Information. Mahwan, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. 1999. 291 p